

Ed. 77. Frumvarp til búfjárræktarlaga. [73. mál]

(Lagt fyrir Alþingi á 93. löggjafarþingi, 1972.)

I. KAFLI

Um stjórn búfjárræktarmála, félagskerfi og ráðunautaþjónusta.

1. gr.

Landbúnaðarráðuneytið (landbúnaðarráðherra) hefur á hendi æðstu stjórn búfjárræktarmála.

Búnaðarfélag Íslands hefur umsjón með búfjárrækt í landinu og fer með framkvæmd laga þessara fyrir hönd landbúnaðarráðuneytisins.

Búnaðarfélag Íslands annast ráðunautaþjónustu í búfjárrækt og mótar heildarstefnu í ræktun hvernar búfjártegundar. Það hefur umsjón með annari leiðbeiningarþjónustu í búfjárrækt. Það skal taka við og vinna úr skýrslum búfjárræktarféлага; skipuleggja afkvæmarannsóknir á búfé; reka kynbótastöðvar, sem ná til alls landsins og byggja á notkun djúpfrysts sæðis; hafa yfirumsjón með forðagæzlu og sjá um greiðslur á öllum framlögum úr ríkissjóði skv. lögum þessum, og hafa eftirlit með notkun fjármunanna.

2. gr.

Búnaðarsambönd skulu setja sér samþykkt um tilhögun búfjárræktarmála á sambandssvæðinu. Þar skal, eftir því sem líklegast þykir til árangurs, taka fram:

- a) að búfjárrækt heyri beint undir stjórn búnaðarsambands eða
- b) að með málefni einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, fari sérstök stjórn kosin af aðalfundi búnaðarsambands og er ábyrg gagnvart honum eða
- c) að verkefni búnaðarsambands á sviði einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, séu falin sérstökum búfjárræktarsamböndum — nautgripa — fjár — eða hrossaræktarsamböndum, sem starfandi eru eða stofnuð kunna að verða og mynduð eru af búfjárræktar- og búnaðarfélögum og hafa eigin stjórn og sérstök fjármál. Slík sambönd skulu þó jafnan gera hlutaðeigandi búnaðarsamböndum grein fyrir starfsemi sinni og fjárreiðum.

3. gr.

Rétt er hreppabúnaðarfélögum að setja sér samþykktir um að vinna að búfjárrækt í hreppnum. Þar skal taka fram:

- a) að búfjárræktarstarfsemi heyri beint undir stjórn búnaðarfélags eða
- b) að kosnar skuli sérstakar nefndir á aðalfundi búnaðarfélags til að vinna að mál-efnum einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, eða

- c) að verkefni félagsins á sviði einstakra búfjárræktargreina, einnar eða fleiri, sé falið búfjárræktarfélagum, sem starfandi eru eða stofnuð verða. Eigi verður búfjárræktarfélag — hrossa-, sauðfjár- og nautgriparæktarfélag — löglega stofnað með færri en sex bændum.

Allar búfjárræktarsamþykktir búnaðarsambanda og búnaðarfélaga, svo og samþykktir búfjárræktarsambanda, skulu gerðar eftir fyrirmyndum frá Búnaðarfélagi Íslands og öðlast gildi, er staðfestar hafa verið af stjórn þess. Búfjárræktarsamband getur náð yfir fleiri en eitt búnaðarsambandsvæði. Á sama hátt getur búfjárræktarfélag tekið yfir fleiri hreppa en einn. Nú hefur verið staðfest samþykkt búfjárræktarsambands eða búfjárræktarfélags, og renna þá til þeirra framlög þau, er lög þessi mæla fyrir um.

4. gr.

Ráðunautaþjónusta í búfjárrækt skal vera sem hér segir:

1. Búnaðarfélag Íslands ræður til sín búfjárræktarráðunauta, einn eða fleiri, á sviði hvernar búfjártegundar, eftir því sem þörf krefur og fé er veitt til. Þeir skulu hafa lokið háskólaprófi í búfjárrækt og hafa sérþekkingu á þeirri búfjárræktargrein, er þeir starfa við. Stjórn Búnaðarfélags Íslands setur þeim erindisbréf. Helzta eru:
 - a) Að vera stjórn Búnaðarfélags Íslands til ráðuneytis, hver á sínu starfssviði, og vinna fyrir hennar hönd að framkvæmd laga.
 - b) Að móta ræktunarstefnu, hver í sinni grein, í samráði við stjórn Búnaðarfélags Íslands, og semja þær reglur, er að því lúta.
 - c) Að veita forustu leiðbeiningaþjónustu, m. a. með því að fylgjast með hagnýtum nýjungum og niðurstöðum rannsókna og skýrsluhalds og kynna þær héraðsráðunautum og bændum.
 - d) Að sækja fundi búfjárræktarsamtaka.
 - e) Að gegna störfum aðaldómara á búfjársýningum.
2. Búnaðarsambönd ráða til sín ráðunauta — héraðsráðunauta —, er vinna að eftirliti og leiðbeiningum í búfjárrækt. Þeir skulu hafa lokið kandidatsprófi í búfræði. Búnaðarfélag Íslands samþykkir ráðningu þeirra svo og fjölda þeirra, að áskyldu samþykki landbúnaðarráðuneytisins. Heimilt er stjórn búnaðarsambands að haga verkaskiptingu þannig, að sami ráðunautur sinni samhliða verkefnum í búfjárrækt og öðrum búgreinum, s. e. jarðrækt, fiskrækt o. s. frv., enda samþykki Búnaðarfélag Íslands það. Þar sem sérsambönd í búfjárrækt starfa með sjálfstæðum fjárhag, sbr. 2. gr. staflið c, geta þau ráðið héraðsráðunaut að tilskildum ákvæðum 2. mgr. þessarar greinar. Tvö eða fleiri búnaðarsambönd geta ráðið til sín ráðunaut sameiginlega, ef henta þykir. Helzta verkefni héraðsráðunauta í búfjárrækt eru þessi:
 - a) Að vinna að því, að ákvæðum búfjárræktarlaga sé framfylgt; að búnaðarfélag framfylgi búfjárræktarsamþykktum sínum eða stofnuð séu sérstök búfjárræktarlög, ef vænlegra þykir til árangurs; aðstoða félögin við starfsemi þeirra, gagnasöfnun og skýrsluhald; sjá um úrvinnslu skýrslna, þar sem þess er þörf, og túlka niðurstöður þeirra.
 - b) Að fara um meðal bænda, svo sem við verður komið, skoða búfé þeirra og leiðbeina um kynbætur, fóðrun og hirðingu, val ásetningsgripa, kaup og sölu kynbótagripa o. s. frv.
 - c) Að hafa yfirumsjón með forðagæzlu (sbr. 51. gr.).
 - d) Að hafa umsjón með rekstri sæðingarstöðva, uppeldi og afkvæmaprófun kynbótagripa í samráði við ráðunauta Búnaðarfélags Íslands.
 - e) Að sækja fundi búnaðar- og búfjárræktarfélaga til erindaflutnings og viðræðna við bændur.
 - f) Að undirbúa búfjársýningar í samráði við ráðunauta Búnaðarfélags Íslands og gegna aðaldómarastörfum á sýningum, sem haldnar eru á vegum búnaðarsambandsins eða félaga innan þess.

Ríkissjóður greiðir 65% af launum héraðsráðunauta, og allt að 65% af ferða-
kostnaði þeirra, eftir ákvörðun landbúnaðarráðuneytisins, að fengnum tillögum
Búnaðarfélags Íslands. Framlag ríkisins miðist við, að hver héraðsráðunautur starfi
fyrir minnst 100 bændur. Laun þeirra, sem hundraðshluti ríkisins miðast við, skulu
samþykkt af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

II. KAFLI

Um nautgriparækt.

5. gr.

Á vegum Búnaðarfélags Íslands skal starfa kynbótanefnd á sviði nautgripa-
ræktar. Búnaðarþing kýs 4 nefndarmenn úr hópi starfandi héraðsráðunauta í bú-
fjárrækt til fjögurra ára í senn og jafnmarga til vara, en stjórn Búnaðarfélags Ís-
lands tilnefnir oddamann, og skal hann vera nautgriparæktarráðunautur hjá félaginu.

Verkefni nefndarinnar er að velja þau naut, sem notuð eru á nautastöðvum
sbr. 8. gr., skipuleggja uppeldi þeirra og notkun og afkvæmarannsóknir á þeim, í
því skyni að nýta sem best framfaragetu nautgripastofnsins í landinu í heild.

6. gr.

Búnaðarfélag Íslands skal reka stöð til að framleiða djúpfryst nautasæði til
geymslu og sölu. Stöðin aflar nauta til sæðistöku, annast tóku sæðis, djúpfrystingu
þess, dreifingu á því og nauðsynlegu geymsluefni til þeirra búnaðarsambanda, sem
gerast viðskiptaaðilar við stöðina.

Búnaðarþing setur stöðinni samþykktir.

7. gr.

- a) Búnaðarsamböndum er skylt að sjá um, að bændur á félagssvæði þeirra eigi
ávallt kost á sæði úr kyngóðum nautum, þar sem því verður við komið, og reka
þau í því skyni dreifingarstöðvar.
- b) Búnaðarsambönd fá stofnframlag úr ríkissjóði, er nemur $\frac{1}{3}$ hluta stofnkostna-
ðar við hverja dreifingarstöð, enda samþykki stjórn Búnaðarfélags Íslands
stofnun stöðvarinnar. Framlag þetta má því aðeins veita á fleiri en eina stöð í
hverri sýslu, að samþykki landbúnaðarráðherra komi til.

Stjórn Búnaðarfélags Íslands samþykkir starfssvæði og starfstilhögun hvern-
ar stöðvar. Þar sem fjarlægðir eru miklar eða samgöngur sérlega erfiðar frá
dreifingarstöð í einstök einangruð byggðarlög, er stjórn Búnaðarfélags Ís-
lands heimilt að viðurkenna stofnun útibús frá dreifingarstöð, telji hún brýna
nauðsyn bera til. Stofnframlag til útibús telst með stofnframlagi dreifingar-
stöðvar, eins og um eina stöð væri að ræða.

- c) Verði sæðingum ekki komið við, sökum torleiðis eða mikils kostnaðar, skal bún-
arsamband sjá um nautahald í samráði við bændur þá, er hlut eiga að máli,
á þann hátt, er hagkvæmast þykir, enda samþykki stjórn Búnaðarfélags Ís-
lands þær ráðstafanir hverju sinni.
- d) Kostnaður við sæðingar kúa og nautahald, þar sem sæðingum verður eigi komið
við, greiðist þannig:

1. Ríkissjóður leggur árlega fram:

- a) 65% af launum eins sæðingamanns á dreifistöð og afleysingamanna í
orlofum og veikindaförföllum. Skulu laun þeirra, er sá hundraðshluti mið-
ast við, samþykkt af landbúnaðarráðherra, að fengnum tillögum Búnaðar-
félags Íslands. Reiknist sæðingargjöld af færri en 300 kúm á dreifistöð á
ári, miðast framlagið til launagreiðslu úr ríkissjóði við kr. 500.00 á kú.
Sama gildir um útibú.
- b) Kr. 65.00 á hverja sædda kú, svo og þær kýr, sem leiddar eru undir naut,
sem notuð eru á vegum búnaðarsambanda, þar sem sæðingum verður eigi
við komið.

2. Búnaðarsambönd innheimta hjá kúaeigendum:

- a) Gjald af allri innveginni mjólk í mjólkurbúum, er nemi allt að 0.7% af grundvallarverði hennar, eftir ákvörðun stjórnar hlutaðeigandi búnaðarsambands. Mjólkurbúum er skylt að halda gjaldi þessu eftir af mjólkurverði og standa búnaðarsambandi mánaðarlega skil á því, enda hafi stjórn búnaðarsambands tilkynnt fyrir 1. des. næsta ár á undan, að hve miklu leyti hún óski að nota þessa heimild.
- b) Gjald á hverja sædda kú, eftir ákvörðun búnaðarsambandsstjórnar. Heimilt er að hafa sæðingargjöld allt að þriðjungi lægri hjá þeim bændum, er halda fullnægjandi skýrslur um kúabú sín, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

8. gr.

Ríkissjóður greiðir framlag til reksturs nautastöðva, sem hér segir:

1. 65 hundraðshluta af launum forstöðumanns stöðvar, miðað við sömu laun og ráðherra samþykkir til héraðsráðunauta og 65 hundraðshluta af launum aðstoðarmanns, miðað við sömu laun og ráðherra samþykkir vegna sæðingarmanna, samanber 7. gr.
2. Allan aukakostnað, er leiðir af einangrun nauta utan djúpfrystistöðvar, er sauðfjárveikivarnir kunna að ákveða hverju sinni.

9. gr.

Búnaðarsambönd og búnaðarfélög, sem fengið hafa búfjárræktarsamþykktir sínar staðfestar af Búnaðarfélagi Íslands, fá árlegt framlag frá ríkissjóði til starfsemi sinnar, er nemur kr. 80.00 á hverja árskú, sem skýrslum er skilað um til Búnaðarfélags Íslands. Framlag þetta skiptist að jöfnu milli þessara aðila.

Séu fitumælingar framkvæmdar sjaldnar en 6 sinnum á ári, lækkar framlagið um 25%.

10. gr.

Ríkissjóður greiðir eftirtalin framlög til afkvæmarannsóknna á nautum, sem Búnaðarfélag Íslands hlutast til um, sbr. 5. gr.

1. Fari afkvæmarannsóknir fram á afkvæmarannsóknarstöð, greiðast árlega kr. 4 300.00 á hvern grip, sem skráður er í rannsóknina.
2. Fari afkvæmarannsóknir fram á búum einstakra bænda, greiðast allt að kr. 2 000.00 á hvern grip, sem skráður er í rannsóknina.
3. Fari afkvæmarannsóknir fram eftir öðrum leiðum, þ. e. á grundvelli skýrsluhalds nautgriparæktarféлага, greiðast kr. 20 000.00 á hvert naut, sem afkvæmaprófað er, enda séu rannsakaðar nægilega margar dætur undan hverju nauti, að dómi kynbótanefndar. Framlag þetta greiðist þó ekki á fleiri en 20 naut árlega.

11. gr.

Að tilhlutan Búnaðarfélags Íslands, skal halda nautgripasýningar fjórða hvert ár á hverju félagssvæði, enda fullnægi sýnendur skilyrðum um skýrsluhald, sem kveðið er á um í 9. gr. Skal landinu skipt í 4 sýningarsvæði eftir ákvörðun Búnaðarfélags Íslands. Það setur reglur um tilhögun og framkvæmd sýninganna, er haldnar skulu að loknu úrvali á gripum, er héraðsráðunautur innir af hendi. Í reglum þessum skal m. a. kveðið á um skilyrði fyrir mismunandi viðurkenningu gripa, dómstiga og form sýninga. Geti ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt eigi komið því við að gegna dómarastörfum á sýningu, skipar stjórn þess mann í hans stað. Stjórn þess félags, er að sýningunni stendur, tilnefnir tvo meðdómendur. Vegna kostnaðar við sveitasýningar, leggur ríkissjóður fram allt að kr. 3.00 á hvern framtalinn nautgrip á sýningarsvæði þess árs gegn jöfnu framlagi úr sveitarsjóðum. Búnaðarsamböndum og nautgriparæktarsamböndum er heimilt, að loknum sveitarsýningum, að halda héraðssýningu á þeim kúm, sem hæstu viðurkenningu hlutu, svo og á dætrahópum einstakra nauta og kúa. Mæli sérstakar ástæður gegn flutningi sýningar-

gripa á einn stað á sama sambandssvæði, má skipta sýningunni á fleiri staði, að fengnu samþykki Búnaðarfélags Íslands. Ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í nautgriparækt er formaður dómnefndar á héraðssýningu, ef við verður komið, ella tilnefnir stjórn félagsins manni í hans stað. Heimahérað leggur til tvo meðdómendur. Hvert búnaðarfélag hefur rétt til að sýna 1 kú fyrir hverjar 100 kýr, sem skýrslum er skilað um, en þó hefur hvert félag rétt til að sýna 2 kýr hið fæsta. Verðlauna má kýr á héraðssýningu, sem hér segir:

Fyrir afkvæmi:

I. verðlaun (heiðursverðlaun)	kr. 15 000.00
II. verðlaun	— 7 500.00

Einstaklingar:

I. verðlaun A	— 6 000.00
I. verðlaun B	— 5 000.00
I. verðlaun C	— 4 000.00

Auk þess sérstök verðlaun fyrir beztu kúna á hverri sýningu kr. 12 000.00. Verðlaun þessi greiðast úr ríkissjóði. Ríkissjóður greiðir helming annars kostnaðar við héraðssýningar, enda samþykki Búnaðarfélags Íslands þá reikninga.

12. gr.

Telji nautgriparræktaráðunautur Búnaðarfélags Íslands ástæðu til að hafa sérstakt eftirlit með einstökum kúabúum, m. a. í þeim tilgangi að sannprófa, hvort þar finnst álitlegar nautsmæður, er heimilt að taka upp slíkt eftirlit. Kemur þá eftirlitsmaður að minnsta kosti 6 sinnum á ári á viðkomandi bú, er viðstaddur mjaltir kvölds og morguns, vegur mjólk úr hverri kú, mælir mjöltun, júgur og spena og tekur sýnishorn til fiturannsókna, allt eftir reglum, er Búnaðarfélag Íslands setur.

Ríkissjóður greiðir framlag til slíks eftirlit á allt að 50 búum á ári, með kr. 2 000.00 á hvert bú.

13. gr.

Öll naut, 6 mánaða eða eldri, ber að gelda, gefa inni eða hafa í öruggri vörzlu. Nú sleppur naut og tjón hlýzt af, og ber þá sá ábyrgð á, er vörzluna skyldi annast, og er hann skaðabótaskyldur. Taka má slík naut utan öruggrar vörzlu og fara með sem óskilafénað.

III. KAFLI

Um sauðfjárrækt.

14. gr.

Í búfjárræktarsamþykkt búnaðarfélags eða samþykkt fjárræktarfélag, skal m. a. taka fram:

1. Að hver félagsmaður skuli eiga og halda skýrslur um minnst 12 ær, til að teljast virkur félagsmaður.
2. Hvaða upplýsingum skuli safnað um félagsféð, þannig að sem öruggust vitneskja fáiast um erfðaeðli hvers einstaklings.
3. Önnur atriði varðandi félagsstarfið.

15. gr.

Búnaðar- eða fjárræktarfélag, sem fengið hefur samþykkt sína staðfesta af Búnaðarfélagi Íslands, fær árlegt framlag úr ríkissjóði, sem hér segir:

1. Kr. 10.00 á hverja skýrslufærða á, og kr. 700.00 á hvern hrút, sem hlotið hefur I. verðlaun, og kr. 3 000.00 á hvern hrút, sem hlotið hefur góðan dóm við afkvæmaprófun eða I. verðlaun á afkvæmasýningu.
2. Séu 80% af ám félagsmanna eða þar yfir á skýrslu, skulu framlögin hækka um 50%. Annist hlutaðeigandi búnaðarsamband uppgjör á skýrslum sauðfjárræktarféлага, skulu 30% af framlögunum samkv. 1. og 2. tölulið þessarar greinar renna til búnaðarsambandsins, en ella 20%.

16. gr.

- a) Heimilt er búnaðarsamböndum, einu eða fleiri, í samvinnu að koma upp sæðingarstöðvum fyrir sauðfé. Stofnun slíkra stöðva er háð samþykki landbúnaðarráðuneytisins, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands, bæði hvað snertir staðarval og starfssvæði.
- b) Sé stofnun slíkra stöðva samþykkt, greiðir ríkissjóður stofnframlag til þeirra, er nemur $\frac{1}{3}$ hluta byggingarkostnaðar, þar með talin verkfæri og allur búnaður.
- c) Ríkissjóður greiðir rekstrarframlög til slíkra stöðva, er nemi kr. 25.00 á hverja á, sem sædd er frá stöðinni. Framlög ríkisins til sauðfjársæðingastöðva er háð því, að Búnaðarfélag Íslands samþykki hrútaval stöðvanna.

17. gr.

Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands, að taka upp djúpfrystingu á hrútasæði til geymslu og sölu. Búnaðarþing setur reglur um starfsemi þessa og kýs þá jafnframt kynbótanefnd í sauðfjárrækt á sama hátt og í nautgriparrækt, samanber 5. gr., og með hliðstæðu verkviði og þar er kveðið á um. Framlög úr ríkissjóði vegna dreifingar á því sæði fara eftir ákvæðum 16. gr. þessara laga.

18. gr.

Veita má framlag til stofnræktar sauðfjár hjá einstökum bændum eða á ríkisbúum, er nemur kr. 115.00 fyrir hverja á, skýrslufærða í stofnræktun. Aldrei má þó greiða framlag til stofnræktar á fleiri en einu búi í sýslu eða fjárskiptahólfi, nema fleiri sýslur en ein séu í sama hólfi.

Framlag skal því aðeins greitt, að sauðfjárræktarráðunautur hjá Búnaðarfélagi Íslands leggi það til og stjórn búnaðarsambands í viðkomandi héraði, svo og héraðsráðunautur mæli með, enda greiðist 20% af framlaginu af búnaðarsambandi en 80% úr ríkissjóði.

Skýlt er þeim, er framlags njóta, að fara að ráðum og hlíta umsjá sauðfjárræktarráðunautar hjá Búnaðarfélagi Íslands um ræktunarstarfið, svo og að skila skýrslum til Búnaðarfélags Íslands samkvæmt fyrirmælum þess.

19. gr.

Eigi má láta hrúta ganga lausa frá 5. nóv. til 20. apríl ár hvert. Finnist gæzlulaus hrútur á þessu tímabili, er skýlt að taka hann í vörzlu. Til kynna skal eiganda um hrútinn, svo fljótt sem við verður komið. Skal þá eigandi vitja hrútsins eða ráðstafa honum og greiða áfallinn kostnað innan viku frá því, að hann fékk tilkynninguna. Geri hann það ekki, skal fara með hrútinn sem óskilafé.

20. gr.

Búnaðarfélagi Íslands ber að halda hrútasýningar í hverjum hreppi fjórða hvert ár. Landinu skal skipta í fjögur sýningar svæði og halda sýningar í þeim til skiptis.

Geti sauðfjárræktarráðunautur hjá Búnaðarfélagi Íslands ekki mætt á öllum sýningum, tilnefnir stjórn Búnaðarfélags Íslands mann í hans stað.

Stjórn búnaðarfélags tilnefnir tvo meðdómendur og annast undirbúning sýningar.

Þegar liðin eru tvö ár frá reglubundinni sýningu, skal hlutaðeigandi búnaðarsamband boða til sýningar í hverjum hreppi á fjögurra vetra hrútum og yngri. Héraðsráðunautur er oddamaður dómnefndar á þeim sýningum. Tveir meðdómendur skulu tilnefndir af viðkomandi búnaðarfélagi.

Búnaðarfélag eða sauðfjárræktarfélag getur óskað eftir að árlega sé haldin sýning á veturgömlum hrútum. Ber þá hlutaðeigandi héraðsráðunaut að annast dóm- arstörf á þeim sýningum, en það félag, sem óskar eftir sýningunni, útvegar sýningarstað.

21. gr.

Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að láta halda afkvæmasýningar fyrir sauðfé annað hvert ár. Á sýningum þessum má aðeins sýna ær og hrúta frá þeim bændum, sem að dómi sauðfjárræktarráðunautar halda fullkomnar ættartölubækur og af-

urðaskýrslur. Veita skal 1., 2. og 3. verðlaun á hrúta og ær, svo og heiðursverðlaun á hrúta fyrir afkvæmi.

22. gr.

Að loknum aðalsýningum fjórða hvert ár samkv. 20. gr. er heimilt að halda héraðssýningar á einstökum hrútum og beztu afkvæmahópum í hverri sýslu eða fjárskiptahólfi.

23. gr.

Ríkissjóður leggur fram tvo þriðju hluta verðlauna á sýningum þeim, er um getur í 21. og 22. gr., en búnaðarsamband einn þriðja. Skal framlag ríkissjóðs vera sem hér segir:

Afkvæmaverðlaun á afkvæmasýningum:

a. hrútar:	I. verðlaun	kr. 2 000
	II. verðlaun	— 1 000
	III. verðlaun	— 400
b. ær:	I. verðlaun	— 600
	II. verðlaun	— 200
Enn fremur má veita heiðursverðl. á hrúta allt að			— 4 000

Verðlaun á héraðssýningum á sauðfé:

I. heiðursverðlaun á hrúta	kr. 1 600
I. verðlaun A	— 1 000
I. verðlaun B	— 600
Bezti afkvæmahópur	— 2 000
Bezti hrútur á sýningunni	— 1 600
Sveitaverðlaun fyrir þrjá beztu hrúta- hópa á sýningunni	— 2 000, kr. 1 500 og kr. 1 000.

24. gr.

Búnaðarsambönd, sauðfjárræktarsambönd og/eða fjárræktarfélag skulu, í samráði við sauðfjárræktarráðunaut Búnaðarfélags Íslands, vinna að afkvæmarannsóknum á hrútum.

Framlag til afkvæmarannsókna greiðist úr ríkissjóði, kr. 150 fyrir hverja á, sem skýrslufærð er í rannsóknum þessum. Eigi mega vera færri en 10 gimbrar í hverjum dætrahóp, er rannsaka skal. Eigi er þó skylt að greiða framlag vegna fleiri hrúta en svo, að hafin sé rannsókn ár hvert á einum hrút fyrir hverjar 3000 framtaldar kindur. Annar kostnaður við rannsóknir þessar greiðist af viðkomandi búnaðarsambandi, sauðfjárræktarfélagi eða eigendum hrútanna, eftir ákvörðun stjórnar Búnaðarfélags Íslands.

Búnaðarfélag Íslands setur, að fengnum tillögum kynbótanefndar, ef stofnuð verður, reglur um fyrirkomulag og framkvæmd þessara afkvæmarannsókna.

Framlag ríkissjóðs greiðist, er skýrslur um starfsemina hafa borizt Búnaðarfélagi Íslands og sauðfjárræktarráðunautur viðurkennt þær.

25. gr.

Skyllt er sláturleyfishöfum, sem taka á móti dilkum úr afkvæmarannsókn til slátrunar, að láta í té aðstöðu til þess að framkvæma nauðsynlegar athuganir á föllum dilkanna, enda sé þeim gert aðvart um það við gerð áætlana um slátrun í viðkomandi húsi það haust.

26. gr.

Búnaðarfélag Íslands hlutast til um, að geitfjárstofni þeim, er til er í landinu, verði haldið við. Ríkissjóður greiðir þeim bændum, sem eiga geitfé, árlegt framlag, allt að kr. 800.00 á hverja geit, sem þeir hafa á fóðrum, þó ekki fleiri en 200 geitur yfir landið sem heild. Fjölgi geitum umfram það lækkar framlagið hlutfallslega eftir fjölguninni. Skyllt er þeim, er geitfé eiga og framlags njóta, að senda Búnaðarfélagi Íslands árlega skýrslur um geitfjárstofninn, eftir þeim reglum, sem sauðfjárræktarráðunautur hjá félaginu setur.

IV. KAFLI Um hrossarækt.

27. gr.

Stofna má í hverjum hreppi hrossaræktarfélag með sex bændum eða fleiri, sbr. 3. gr. Samþykkt félagsins er bindandi fyrir alla hrossaeigendur í þeim hreppi, ef í því er meiri hluti þeirra bænda, er hross eiga.

Stjórn félagsins sér um, að árlega séu til afnota fyrir hrossaeigendur nægilega margir stóðhestar, viðurkenndir af hrossaræktarráðunaut Búnaðarfélags Íslands. Hún útvegar girðingar fyrir þá, kemur þeim í fóður, ef með þarf, og sér um annan kostnað, er af starfseminni leiðir og innheimtir folatolla fyrir því, er á vantar, að opinber framlög nægi fyrir kostnaði.

Starfi ekki hrossaræktarfélag í hreppi vegna litillar þátttöku eða af öðrum ástæðum, fer búnaðarfélag hreppsins með þessu mál skv. búfjárræktarsamþykkt sinni, annað hvort stjórn þess eða hrossakynbótanefnd, er aðalfundur félagsins kýs, sbr. 3. gr. Heimilt er þó, að tveir eða fleiri hreppar sameinist um stofnun hrossaræktarfélags, enda geri það árlega stjórnnum búnaðarféлага þeirra hreppa grein fyrir starfi sínu og fjármálum.

28. gr.

Ríkissjóður leggur árlega fram kr. 15.00 á hvert framtalið hross, gegn jöfnu framlagi frá viðkomandi sveitarsjóði. 20% af þessu fé rennur til hlutaðeigandi hrossaræktarsambands, — búnaðarsambands —, en 80% til hrossaræktarfélags — búnaðarfélags — til að standa straum af kostnaði við framkvæmd 27. gr.

29. gr.

Hrossaræktarfélag fá auk þeirra framlag, sem um getur í 33. gr., framlag frá ríkissjóði, kr. 200.00 á hverja tamda hryssu, sem hlotið hefur I. eða II. verðlaun sem einstaklingur á svæða-, fjórðungs- eða landssýningum, og leidd er til stóðhests, sem hlotið hefur I. eða II. verðlaun á sömu sýningum.

Framlag þetta hækkar um 50%, ef notaðir eru stóðhestar, sem hlotið hafa I. eða II. verðlaun fyrir afkvæmi og 100%, ef stóðhesturinn hefur hlotið heiðursverðlaun fyrir afkvæmi.

30. gr.

Hrossaræktarfélag og búnaðarfélag, sem að hrossarækt vinna, geta myndað með sér samband, er vinnur að kynbótum hrossa á svæði eins eða fleiri búnaðarsambanda og fyrir þeirra hönd, sbr. 2. gr., enda nái sambandið yfir minnst 5 hreppa með 300 hryssum, 4 vetra og eldri.

Búnaðarsamband — hrossaræktarsamband — fær framlög úr ríkissjóði, sem hér segir:

1. Kr. 5 000.00 á hvern stóðhest, sem notaður er á vegum sambandsins. Framlag þetta greiðist því aðeins, að hrossaræktarráðunautur Búnaðarfélags Íslands hafi samþykkt notkun hestsins og sett hafi verið á 6 folöld undan honum það ár, sem framlagið er greitt. Framlagið hækkar um:

20%, þegar notaðir eru stóðhestar, sem hlotið hafa II. verðlaun á sýningum,

40%, ef þeir hafa hlotið I. verðlaun,

60%, ef þeir hafa hlotið II. verðlaun fyrir afkvæmi,

80%, ef þeir hafa hlotið I. verðlaun fyrir afkvæmi og

100%, ef þeir hafa hlotið heiðursverðlaun fyrir afkvæmi.

Framlag þetta renni í sérstakan sjóð, er sambandið notar til kaupa, uppeldis og tamningar á stóðhestum.

2. Framlag, er nemur efniskostnaði til girðinga fyrir úrvalsstóðhesta og valdar hryssur, og til geymslu á fullorðnum stóðhestum og hestum í uppeldi. Eðlileg

þörf hvers sambands fyrir slíkar girðingar skal metin af hrossaræktarráðunaut hjá Búnaðarfélagi Íslands og viðkomandi héraðsráðunaut.

3. 20% af framlagi því, sem greiðist til hrossaræktar sbr. 29. gr.

31. gr.

Óheimilt er að láta stóðhesta, þar með talda hesta, sem ekki hefur verið hægt að vana sökum skapnaðargalla, ganga lausa í heimahögum og afrétti. Verði vart við slíkan hest, ber að handsama hann, ef unnt er, og flytja til hreppstjóra. Takist það ekki, skal það tafarlaust tilkynna hreppstjóra, sem þegar hlutast til um, að hestinum verði náð. Nú er kært yfir því, að stóðhestur gangi laus, en leit, er hreppstjóri fyrirskipar, ber eigi árangur, og greiðist þá kostnaður við hana af löggæzlu-fé viðkomandi lögsagnarumdæmis.

Hreppstjóri tekur í sína vörzlu þá stóðhesta, sem til hans eru færðir eða hann lætur handsama, og stendur skil á sanngjarnri greiðslu vegna fyrirhafnar og kostnaðar við töku þeirra. Verði ágreiningur um greiðslu, geta aðilar skotið honum til dómkvaddra manna. Hreppstjóra ber að selja þá stóðhesta, sem þannig eru teknir, á opinberu uppboði, með þeim innlausnarfresti, sem ákveðinn er í viðkomandi fjallskilareglugerð.

32. gr.

Búnaðarfélagi Íslands er heimilt, í samráði við stjórnir hlutaðeigandi búnaðar- og hrossaræktarsambanda, að veita á tilteknum svæðum undanþágu frá ákvæðum um vörzlu stóðhesta, þó aðeins í heimahögum, á tímabilinu frá 1. júní til 30. júní ár hvert, ef hross eru þar svo mörg, að stóðhestahald verður naumast leyst á félagslegum grundvelli, að dómi þessara aðila. Þó verður slík undanþága ekki veitt, nema fyrir liggja umsókn frá hlutaðeigandi hreppsnefnd eða hreppsnefndum og samþykki $\frac{2}{3}$ hluta bænda, er hross eiga á svæðinu. Undanþága þessi skal endurskoðuð á þriggja ára fresti. Verði uppvíst um misnotkun hennar, getur Búnaðarfélag Íslands fellt hana niður fyrirvaralaust. Stóðhestar þessir eru réttlausir utan marka þess svæðis, er undanþágan nær til.

Eigi skulu veitt framlög vegna stóðhesta, sem notaðir eru á þennan hátt, né hryssna, sem hjá þeim eiga að vera.

33. gr.

Valdi stóðhestur, sem gengur laus eða sleppur úr vörzlu, tjóni á búfé eða öðrum eigum annarra (en eiganda), er eigandi skaðabótaskyldur, eftir mati dómkvaddra manna, ef ekki næst samkomulag um bætur. Er viðkomandi sveitarsjóður skyldur að inna af hendi bótagreiðslur, ef krafizt er.

34. gr.

Halda skal sýningar á kynbótahrossum, einstaklingum og afkvæmahópum, sem hér segir:

- a) Árlegar sýningar hjá búnaðar- eða hrossaræktarfélagum á ungum kynbótahrossum og eldri hrossum, sem ekki hafa fengið I. verðlaun. Ósk um sýningar skal hafa borizt búnaðarsambandi fyrir 1. maí. Búnaðarfélag Íslands tilnefnir oddamann dómnefndar, en búnaðarsamband meðdómendur. Félagið útvegar sýningarstað og ber allan kostnað nema af dómstörfum.
- b) Fjórðungssýningar í hverjum landsfjórðungi þriðja eða fjórða hvert ár.
- c) Landssýningar þriðja eða fjórða hvert ár.

Heimilt er að sameina fjórðungs- og landssýningar fjórðungs- og landsmótum Landssambands hestamannafélaga. Eigi slík samvinna sér stað, bera aðilar kostnað af störfum dómnefndar í hlutfalli við tilnefningu í hana, sem kveðið verður á um í sýningarreglum. Kostnaður við verðlaun á kynbótahross á landssýningum greiðist úr ríkissjóði. Á fjórðungsmótum greiða viðkomandi búnaðarsambönd helming einstaklingsverðlauna á allar hryssur. Að öðru leyti greiðast verðlaun úr ríkissjóði.

Búnaðarfélag Íslands ræður og kostar framkvæmdastjóra landsmóts, þegar áður-nefnd samvinna á sér stað.

Á vegum Búnaðarfélags Íslands starfar 5 manna sýningarnefnd. Búnaðarþing kýs 2 nefndarmenn úr hópi starfandi héraðsráðunauta. Landssamband hestamannafélaga tilnefnir tvo menn í nefndina, en oddamann skipar Búnaðarfélag Íslands, og skal hann vera hrossaræktarráðunautur hjá félaginu.

Stjórn Búnaðarfélags Íslands setur, að fengnum tillögum sýningarnefndar, reglur um fyrirkomulag og framkvæmd sýninga, svo sem skipan dómnefnda og forsendur dóma.

35. gr.

Verðlaun á sýningum, sem haldnar eru skv. b- og c-lið 34. gr. skulu vera sem hér segir:

I. Stóðhestar:

Afkvæmaverðlaun:

Heiðursverðlaun	kr. 50	þús.
I. verðlaun	— 30	—
II. verðlaun	— 20	—
III. verðlaun	— 10	—

Einstaklingsverðlaun:

1. aldursflokkur 6 vetra og eldri:

I. verðlaun	— 10	—
II. verðlaun	— 6	—

2. aldursflokkur 4—5 vetra:

I. verðlaun	— 8	—
II. verðlaun	— 5	—

3. aldursflokkur 2—3 vetra:

I. verðlaun	— 5	—
II. verðlaun	— 3	—

II. Hryssur:

Heiðursverðlaun	— 15	—
I. verðlaun	— 10	—
II. verðlaun	— 7.5	—
III. verðlaun	— 5	—

Einstaklingsverðlaun:

1. aldursflokkur 6 vetra og eldri:

I. verðlaun	— 5	—
II. verðlaun	— 3	—

2. aldursflokkur 4—5 vetra:

I. verðlaun	— 4	—
II. verðlaun	— 2	—

Eigi má greiða peningaverðlaun á sama verðlaunastigi oftar en tvisvar út á neitt hross, einu sinni á fjórðungssýningu og einu sinni á landssýningu. Lækki hross í verðlaunastiga við endursýningu, greiðast ekki peningaverðlaun.

36. gr.

Heimilt er að reka á kostnað ríkissjóðs tvö hrossaræktarþing, sitt í hverjum landsfjórðungi, þar sem fara fram stofnræktun, afkvæmaprófanir, tamning, fóðurtílaunir, vaxtarhraðarannsóknir og þ. u. l. Búnaðarfélag Íslands hefur umsjón með búunum og skulu þau starfa samkvæmt reglum, er ráðherra setur, að fengnum tillögum þess.

Veita má hrossaræktarfélagum, stofnræktarfélagum og einstaklingum framlög til stofnræktar hrossa, ef stjórn Búnaðarfélags Íslands og stjórnir viðkomandi búnaðar- og hrossaræktarsambanda mæla með. Árlegt framlag ríkissjóðs í þessu skyni

skal vera kr. 1 000.00 á hverja tamda viðurkennda hryssu, enda hlíti sá, er framlags nýtur, ráðum og umsjá hrossaræktarráðunautar Búnaðarfélags Íslands. Aldrei má greiða framlag til ræktunar fleiri en átta stofna samtímis.

Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að ákveða hámarks- og lágmarkstölu þeirra hryssna, er framlag er greitt á, til einstakra stofnræktaraðila.

Ríkissjóður greiðir árlegt framlag til tanningar á afkvæmahópum undan einstökum stóðhestum, er nemur kr. 3 300.00 á hross á mánuði, ef hesturinn er í eigu hrossaræktarsambands, en kr. 1 650.00, ef hesturinn er í einstaklingseign. Búnaðarfélag Íslands setur að öðru leyti reglur um fyrirkomulag og framkvæmd tanningar og ákveður hámarksfjölda hesta, sem framlag greiðist á árlega.

37. gr.

Mynda skal hjá Búnaðarfélagi Íslands sérstakan sjóð, „Stofnverndarsjóð“, í þeim tilgangi að styrkja og lána hrossaræktarsamböndum fé til kaupa á kynbótahrossum, sem annars kynnu að verða seld úr landi.

Til sjóðsins skulu útflytjendur hrossa greiða gjald, er nemi 20% af útflutningsverði ógeltra hesta og 10% af útflutningsverði hryssna.

Búnaðarfélag Íslands setur reglur um starfsemi sjóðsins og fer með stjórn hans.

38. gr.

Heimilt er sýslunefndum eða sveitarstjórnnum að ákveða, að öllum hrossaeigendum í þeirra umdæma sé skylt að hafa hross sín í vörzlu allt árið eða tiltekinn hluta þess, nema að því leyti, sem leyfilegt er að hafa stóðhross í sameiginlegum afrétti.

V. KAFLI

Um svína- og alifuglarækt.

39. gr.

Heimilt er landbúnaðarráðuneytinu að efna til kynbótabús í þessum greinum á bændaskólabúi eða öðru ríkisbúi, eftir því sem bezt þykir henta, að dómi Búnaðarfélags Íslands.

Á kynbótabúinu skal hreinrækta þau hænsna- og svínakyn, sem ráðunautur Búnaðarfélags Íslands í svína- og alifuglarækt telur rétt að rækta hér á landi. Á búinu skal vera aðstaða til framleiðslu á kynbótahænsnum til sölu.

Færa skal ættar- og afurðaskýrslur yfir svín og alifugla á kynbótarbúinu undir eftirliti ráðunautar. Þá skal og gera samanburðartilraunir um fóðurþörf og afurðagetu hinnar ýmsu kynja.

40. gr.

Kynbótabúið hefur rétt til að flytja inn útungunaregg til kynbóta eða tilrauna, enda sjái ráðunauturinn um, að búið fullnægi óskum alifuglaeigenda um að hafa til sölu fugla af þeim kynjum, sem óskað er eftir og reynsla hefur sýnt, að hentug séu til ræktunar hér á landi.

41. gr.

Halda má einstaklings- og afkvæmasýningar fyrir svín og alifugla. Verðlaun á sýningum greiðast úr ríkissjóði eftir nánari fyrirmælum, sem ráðherra setur í reglugerð eftir tillögum frá Búnaðarfélagi Íslands.

VI. KAFLI

Um hundarækt.

42. gr.

Búnaðarfélag Íslands sér um, að í landinu sé ræktað fjárhundakyn, eitt eða fleiri. Sauðfjárræktarráðunautur félagsins annast þetta verkefni fyrir hönd þess.

43. gr.

Heimilt er Búnaðarfélagi Íslands að semja við einstaklinga um að rækta, ala upp og venja hreinkynja fjárhunda, eftir fyrirmælum félagsins og undir eftirliti þess, nema hentara þyki að stofna hundabú í eigu félagsins í þessu skyni. Enn fremur skal í tengslum við starfsemi þessa leiðbeina um tamningu og notkun fjárhunda, eftir því sem við verður komið.

VII. KAFLI

Um loðdýrarækt.

44. gr.

Búnaðarfélag Íslands annast leiðbeiningar í loðdýrarækt varðandi fóðrun, kynbætur og önnur atriði, er loðdýrarækt varða og ekki er kveðið á um í lögum um loðdýrarækt nr. 68.1969.

45. gr.

Til að annast þau störf, er um getur í 44. gr., ræður Búnaðarfélag Íslands til sín ráðunaut í loðdýrarækt, þegar fé er veitt til. Hann skal jafnframt vera félagslegur ráðunautur samtaka loðdýraræktenda, sbr. 24. gr. reglugerðar um loðdýrarækt frá 16. nóv. 1969.

VIII. KAFLI

Um æðarrækt.

46. gr.

Búnaðarfélag Íslands annast leiðbeiningastörf um ræktun og hirðingu æðarvarps. Skal eftir föngum leiðbeina um umhirðu varps, myndun nýrra varpstöðva, meðferð dúns, eyðingu varps og önnur þau atriði, er að gagni mega koma við nýtingu þessara hlunninda.

47. gr.

Búnaðarfélagi Íslands er heimilt að koma upp í tilraunaskyni útungunar- og uppeldisstöð fyrir æðarunga.

IX. KAFLI

Um ræktun erlendra búfjárkynja og blöndun þeirra við innlent búfé.

48. gr.

Búfé af erlendum kynjum, sem flutt hefur verið til landsins samkvæmt lögum um innflutning búfjár nr. 74 23. apríl 1962, sbr. lög nr. 19 19. apríl 1972 og einangrað hefur verið á sóttvarnarstöð ríkisins nægilega lengi samkvæmt ákvæðum sömu laga, skal hagnýtt sem hér segir:

1. Landbúnaðarráðuneytið sér um, að aðstaða verði á einu eða fleiri ríkisbúum eða tilraunabúum, til að mynda búfjárkyn eða kynbæta þau, sem fyrir eru í landinu, með endurtekinni notkun búfjársæðis frá sóttvarnarstöðinni, eða semur við eitt eða fleiri búnaðarsambönd eða búfjarræktarsambönd um að taka að sér viðfangsefni þetta. Leita skal umsagnar og tillagna Búnaðarfélags Íslands um staðarval og alla tilhögun.
2. Heimilt er bændum að vinna að myndun búfjárkynja með endurtekinni notkun búfjársæðis frá sóttvarnarstöðinni, enda hlíti þeir fyrirmælum Búnaðarfélags Íslands um allt, er varðar framkvæmd ræktunarinnar.
3. Heimilt er, að fengnum meðmælum Búnaðarfélags Íslands, að láta bændum í té búfjársæði frá sóttvarnarstöðinni til einblendingsræktunar og framleiðslu sláturgripa, svo og til ásetnings.

49. gr.

Skylt er sóttvarnarstöðinni að hafa samráð við búfjarræktarráðunauta Búnaðarfélags Íslands um dreifingu búfjársæðis frá stöðinni, svo og að safna skýrslum um sædda gripa samkvæmt fyrirmælum þeirra. Þeir skera úr um það, hver í sinni

grein, úr hvaða karldýrum á sóttvarnarstöðinni nota skuli sæði til frjóvgunar tiltekinn kvendýra á búum þeim, sem vinna að kynbótum og myndun kynja samkv. 1. og 2. tölulið 48. gr.

Á búum þessum ber að hlíta fyrir mælum búfjárræktarráðunauta Búnaðarfélag Íslands um, hvernig vinna skuli að myndun hins nýja kyns eða kynja, merkingu gripanna og ættbókarfærslu. Búin senda árlega Búnaðarfélagi Íslands skýrslu um starfsemina á eyðublöðum, sem félagið lætur þeim í té.

Ráðunautum eða fulltrúum þeirra ber að hafa nákvæmt eftirlit með ræktunarstarfinu, skoða árlega kynblendingsgripi á kynbótabúunum, fylgjast með merkingu þeirra, ættbókarfærslu og skýrsluhaldi. Þeir skulu dæma gripina, lýsa ræktun þeirra og skrá athugasemdir sínar í gerðabók.

50. gr.

Þegar ráðunautur telur ræktun gripa af nýju kyni svo langt á veg komna, að ávinningur sé að nota þá til einblendingsræktunar, viðurkennir hann gripina hæfa til slíkrar notkunar utan kynbótabúsins. Aðra gripi af erlendum kynjum á kynbótabúinu má eigi selja til lífs eða nota utan þess, nema samþykki ráðunautar komi til, og þá aðeins til búa, er starfa samkvæmt ákvæðum 1. og 2. töluliðs 48. gr.

Noti sæðingarstöðvar eða búfjárræktarfélag kynblendingsgripi, sem ekki hafa hlotið viðurkenningu ráðunautar, til einblendingsræktunar, skulu framlög ríkissjóðs, samkvæmt lögum þessum, eigi greidd vegna notkunar slíkra gripa.

Heimilt er búnaðarsamböndum, búfjárræktar- og nautgriparæktarsamböndum að setja sér samþykktir, er kveði nánar á um blöndun erlendra búfjárkynja við hina innlendu stofna. Samþykktir þessar ber að senda Búnaðarfélagi Íslands og öðlast þær gildi, er stjórn þess hefur samþykkt þær.

51. gr.

Telji ráðunautur, að innlent búfjárkyn sé blandað erlendu á þann hátt, að hætta sé á, að spillt sé kostum hins innlenda kyns, leggur hann málið fyrir stjórn Búnaðarfélag Íslands. Fallist stjórnin á rökstuðning ráðunautarins, felur hún honum að loka ættbók hins innlenda búfjárkyns til að halda því hreinu.

52. gr.

Meðan lög nr. 74 frá 28. apríl 1962 sbr. lög nr. 19 19. apríl 1972 koma ekki til framkvæmda, er heimilt að nota til einblendingsræktar gripi af holdanautastofni þeim, sem til er í landinu, að fengnu leyfi Búnaðarfélag Íslands hverju sinni.

Þá skal landbúnaðarráðherra hlutast til um, að komið verði á fót sérstöku búi, þar sem ræktað sé úrval af þessum stofni. Búið standi undir umsjá og eftirliti Búnaðarfélag Íslands.

X. KAFLI

Um forðagæzlu.

53. gr.

Í hverjum hreppi skal vera forðagæzlumaður, einn eða fleiri, er hafi eftirlit með ásetningi búfjár, fóðrun og hirðingu. Hreppsnefnd kýs eða ræður þá að loknum hreppsnefndarkosningum hverju sinni til næstu fjögurra ára og jafnmarga til vara. Skal þess jafnan gætt að velja til þess menn, sem þekktir eru að gætilegum ásetningi og góðri meðferð búfjár.

Starfi fóðurbirgðafélag í hreppnum, er hreppsnefnd heimilt að fela stjórn þess framkvæmd forðagæzlumála.

54. gr.

Búnaðarsambönd hafa á hendi eftirlit með forðagæzlu og fóðrun, hvert á sínu sambands svæði, og annast ráðunautar sambandsins það, svo sem við verður komið.

Nú annar ekki ráðunautur starfseminni að fullu vegna annarra verkefna, og ræður þá stjórn sambandsins hæfan mann honum til aðstoðar. Stjórnin semur við aðstoðarmenn um þóknun, og greiðist hún af 65 hundraðshlutum úr ríkissjóði og 35 hundraðshlutum af búnaðarsamböndum.

55. gr.

Skylt er forðagæzlumanni að fara minnst tvær ferðir um umdæmi sitt til eftirlits vetur hvern. Skal fyrri ferðinni lokið fyrir 1. nóvember og hinni síðari fyrir lok aprílmánaðar. Skal hann athuga vandlega um tölu búfjár á hverjum stað, húsakost þess, fódurbirgðir, hirðingu, fódrun og ganga úr skugga um, að fódurbirgðir þær séu fyrir hendi, sem búfjäreigandi telur sig hafa.

Þegar að lokinni skoðun ber forðagæzlumaður niðurstöður sínar undir trúnaðarmann búnaðarsambandsins. Komi í ljós, að búfjäreiganda skorti hús eða fódur fyrir fénað sinn, vanfóðri hann eða vanhírði, skal forðagæzlumaður tilkynna það hreppsnefnd þegar í stað. Er þá hreppsnefnd skylt að aðvara þegar þann, er hlut á að máli, og gefa honum einnar viku frest til úrbóta. Hafi hann að þeim tíma liðnum ekki gert þær ráðstafanir, sem hreppsnefnd eða trúnaðarmaður búnaðarsambandsins telja fullnægjandi, ber hreppsnefnd að útvega honum fódur, ráðstafa fénaði hans til fódrunar eða lóga, ef ekki er annars úrkosta.

Búfjäreigandi sá, er hlut á að máli, ber allan kostnað af þessum ráðstöfunum. Skylt er sýslumanni að veita hreppsnefnd stuðning við þessar framkvæmdir, ef með þarf.

56. gr.

Þegar eftir að forðagæzlumaður hefur lokið skoðun að hausti, gerir hann skýrslu um tölu búpenings, ásetning, fódrun og fyrningar, á eyðublöðum, er Búnaðarfélag Íslands lætur í té. Skal skýrsla þessi gerð í þríriti og undirritar forðagæzlumaður öll eintökin, ásamt trúnaðarmanni viðkomandi búnaðarsambands. Forðagæzlumaður heldur einu eintaki skýrslunnar til eigin nota og varðveizlu, eitt fer til viðkomandi búnaðarsambands og varðveitist þar, en hið þriðja sendir hann Búnaðarfélagi Íslands, þegar að lokinni skoðun.

Þegar forðagæzlumaður fer um umdæmi sitt til skoðunar síðari hluta vetrar, sbr. 1. málsg. 55. gr., skal hann rita athugasemdir um fódurbirgðir og ástand búpenings á skýrslu sína frá sl. hausti, og tilkynna Búnaðarfélagi Íslands niðurstöður skoðunarinnar, hvort tveggja samkvæmt nánari fyrirmælum félagsins.

Hreppsnefnd semur um þóknun fyrir forðagæzlu, og greiðist hún úr sveitar-sjóði.

57. gr.

Búnaðarfélag Íslands og/eða landbúnaðarráðherra geta krafist hreppsnefndir, hvenær sem er, um skýrslur varðandi fóduröflun og fódurbirgðir.

58. gr.

Vilji búfjäreigandi eigi hlíta ráðstöfunum forðagæzlumanns eða hreppsnefndar eða hefur þær að engu, en fénaður hans líður eða fellur sakir fódurskorts, hirðuleysis eða harðýðgi, að áliði forðagæzlumanns eða trúnaðarmanns búnaðarsambandsins, er þessum aðilum skylt að tilkynna það sýslumanni tafarlaust, ásamt öllum málavöxtum.

59. gr.

Sá, er sekur verður um illa meðferð á skepnum, samkvæmt 58. gr., skal sæta sektum frá kr. 10 000.00 til kr. 100 000.00 eða fangelsi allt að 6 mánuðum. Vanræki forðagæzlumaður eða hreppsnefnd að gera sýslumanni aðvart um ómannúðlega meðferð á skepnum, sem þessir aðilar verða áskynja um, varðar það sektum.

XI. KAFLI
Almenn ákvæði.

60. gr.

Verði teknar upp sæðingar fleiri búfjártegunda en sauðfjár og nautgripa, greiðir ríkissjóður til þess framlag, sem landbúnaðarráðherra ákveður, að fengnum tillögum Búnaðarfélags Íslands.

61. gr.

Búnaðarfélag Íslands lætur gefa út prentaðar allar reglur, er það setur, og mótár stefnu þess í ræktun einstakra búfjártegunda, sbr. 1. gr., svo og reglur um tilhögun sýninga og búfjárdóma.

Ráðunautar félagsins færa ættbækur um íslensk búfjáarkyn, eftir þeim reglum, er um það verða settar.

62. gr.

Á framlög þau, er ákveðin eru í lögum þessum, skal greiða verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu, er sýni breytingar á tilkostnaði framkvæmda frá meðalkostnaði þeirra á árinu 1970. Hagstofa Íslands ákveður grundvöll vísitölu þessarar í samráði við Búnaðarfélag Íslands, og reiknar hún hana síðan árlega miðað við meðalkostnað hvers árs.

63. gr.

Landbúnaðarráðherra setur, í samráði við Búnaðarfélag Íslands, reglugerð, er kveður nánara á um framkvæmd þessara laga.

64. gr.

Verði ágreiningur um skilning á ákvæðum þessara laga, sker landbúnaðarráðherra úr, og er það fullnaðarúrskurður. Ákvæði laga þessara, varðandi hreppa og hreppsnefndir, taka og til bæjarfélaga og bæjarstjórna að breyttu breytanda.

65. gr.

Brot gegn lögum þessum eða reglugerðum, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum, kr. 10 000.00 til kr. 100 000.00 nema þyngri refsing liggji við samkvæmt öðrum lögum. Sektarfé rennur í sjóð þess búnaðarfélags, þar sem brot var framið.

Með mál út af brotum gegn lögum þessum skal farið að hætti opinberra mála.

66. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Jafnframt eru úr gildi felld lög nr. 21 frá 24. apríl 1965.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta til nýrra búfjárræktarlaga er að efni til flutt óbreytt frá því, sem síðasta búnaðarþing samþykkti það. Nokkrar orðalagsbreytingar hafa verið gerðar.

Eins og fram kemur í meðfylgjandi greinargerð, vann millipinganevnd, kjörin af búnaðarþingi 1971, að endurskoðun búfjárræktarlaganna, síðan fjallaði búnaðarþing 1972 um frumvarpið og gekk endanlega frá því.

Þær meginbreytingar, sem hér er lagt til að gerðar verði á búfjárræktarlögum, stefna að því, að kynbótastarfsemin og búfjárræktin öll í landinu aðlagist og færi sér fullkomlega í nyt nýja tækni, aukna þekkingu og bættu aðstöðu, sem skapast hefur að undanförmu. Þessar breytingar hljóta að hafa veruleg áhrif á félagslega skipulagningu kynbótastarfsins. Ljóst dæmi um þetta eru þær róttæku breytingar, sem verða við tilkomu tveggja djúpfrystistöðva fyrir nautasæði, sem nú þegar þjóna öllu

landinu. Við þetta breytist allt kynbótastarf í nautgriparækt, möguleikarnir stórau-
ast fyrir heildina, en vandinn og ábyrgðin, sem fylgir nautavali til þessara stöðva,
kemur á færri hendur.

Í samræmi við þetta er nú hætt að styrkja nautahald utan þessara stöðva, nema
í örfáum tilfellum.

Á hinn bóginn verður að efla verulega afkvæmarannsóknir, og eru opnaðar fleiri
leiðir til að styrkja þær en áður voru fyrir hendi í lögum.

Í greinargerð þeirri, er frumvarpinu fylgdi frá búnaðarþingi, er nokkuð rakinn
kostnaður, sem það leggur á ríkissjóð. Þar kemur fram, að ekki er um verulega
útgjaldaaukningu að ræða, en lög in fela það í sér, að þeim mun betur sem einstakli-
ingar og félagseiningar bænda vinna að kynbótastörfunum, og því meiri árangri
sem þeir ná, þeim mun meira leggur ríkið til starfseminnar.

Kostnaðarauki vegna þessa frumvarps, ef að lögum verður, miðað við svipaða
starfssemi og verið hefur, og framkvæmdavísitölu 1970, er talinn vera um 3—4
milljónir króna.

Hér fer á eftir greinargerð millipinganefndar þeirrar, sem samdi frumvarpið
fyrir búnaðarþing.

Greinargerð.

Búnaðarþing 1971 kaus þriggja manna millipinganefnd til að endurskoða lög
um búfjárrækt nr. 21 1965.

Í nefndina voru kjörnir: Egill Bjarnason, ráðunautur, Sauðárkróki, Jón Helga-
son, bóndi, Seglbúðum og Magnús Sigurðsson, bóndi, Gilsbakka. Nefndarálitnið, sem
var frumvarp til laga um búfjárrækt, var lagt fyrir Búnaðarþing 1972, sem sam-
þykkti frumvarpið ásamt greinargerð, eins og það liggur nú fyrir.

I. KAFLI

Um yfirstjórn, félagskerfi og leiðbeiningaþjónustu.

Nýmæli í þessum kafla frumvarpsins eru þessi helzt:

1. gr. kveður á um, að Búnaðarfélag Íslands fari með yfirumsjón allrar búfjár-
ræktar í landinu og helztu verkefni þess skilgreind. Slík ákvæði hafa ekki áður
verið í þessum lögum og starfssvið Búnaðarfélags Íslands verið markað af langri
hefð, en eðlilegt er, að lög um búfjárrækt hefjist á skilgreiningu þess félagskerfis,
sem sér um framkvæmd laganna fyrir hönd ríkisins og vinnur að framförum í bú-
fjárrækt landsmanna.

2. gr. fjallar um næsta stig félagskerfisins, þ. e. búnaðarsamböndin og þau sér-
sambönd, sem á vegum þeirra vinna. Er þar gert ráð fyrir, að öll búnaðarsambönd
skuli hafa búfjárræktarsamþykkt, en geti falið sérstökum búfjárræktarsamböndum
verkefni með ákvæðum í henni. Í lögum er nú ekki gert ráð fyrir, að búnaðarsam-
böndum sé skylt að hafa búfjárræktarsamþykkt. Skýrt er tekið fram, að sérsambönd-
in heyra undir búnaðarsamböndin, sem þáttur í einu heildarkerfi.

3. gr. fjallar á hliðstæðan hátt um félagskerfið í einstökum hreppum. Þar er
einnig gert ráð fyrir, að búnaðarfélögin hafi samþykkt um búfjárrækt og geti annað
hvort séð heint um starfsemina í einstökum greinum, þar á meðal skýrsluhald, eða
falið það sérstökum félögum.

Enn fremur er hér tekið fram, að Búnaðarfélag Íslands mótar samþykktir í öllu
félagskerfinu með gerð vissra fyrirmýnda að þeim, og verður að staðfesta þær. Er þar
með tryggt, að þau frávik, sem mismunandi aðstæður kunna að skapa í samþykktum
einstakra sambanda eða félaga, fari aldrei út fyrir þau mörk, sem meginstefnunni eru
sett.

Í 4. gr. er leitast við að afmarka þá leiðbeiningaþjónustu, sem haldið skal uppi
með stuðningi af ríkisfé. Annars vegar ráðunautaþjónustu Búnaðarfélags Íslands
í búfjárrækt, sem ekki hefur áður stuðst við lög, og eru talin upp nokkur helztu verk-

efnin, ásamt þeim skilyrðum um menntun, sem ráðunautar þurfa að uppfylla. Hins vegar eru ákvæði um héraðsráðunauta, sem raunar eru í lögum, að því er varðar búfjárræktina. Hér eru þau þó þannig orðuð, að telja má, að þau ná yfir þessa starfsemi almennt, auk upptalningar á aðalverkefnum þeirra á sviði búfjárræktar. Enn fremur er hér lagt til, að ríkissjóður leggi fram sama hlutfall, 65% af ferðakostnaði héraðsráðunauta, eins og nú er greitt af launum þeirra. Er það nýmæli, en rökstutt með því, að tekjur búnaðarsambandanna aukast hvergi nærri í hlutfalli við hækkunar launa og kostnaðar.

Í köflum þeim, sem hér fara á eftir, er gert ráð fyrir þeim almennu ákvæðum, sem í þessum kafla felast, og því fellt niður margt um félagsskipun og verksvið, sem talið var óþarft að endurtaka.

II. KAFLI

Nautgriparækt.

Á þessum kafla gerir frumvarpið ráð fyrir mestum breytingum, enda hafa orðið grundvallarbreytingar á aðstöðu til kynbóta á nautgripastofninum við tilkomu djúpfrystingartækni, sem gerir kleift að ná til alls landsins frá einni nautastöð. Þessar breytingar er helzt að nefna:

Tekin er upp sérstök grein, er lögfestir, að Búnaðarfélag Íslands reki nautastöð til framleiðslu á djúpfrystu sæði, eins og þegar er gert. Engin ákvæði eru til, sem tryggja Búnaðarfélagi Íslands einkarétt til slíks, enda starfar áfram ein nautastöð önnur, sem selur ferskt sæði og skiptir verulegur hluti bænda við hana.*) Taki hún að framleiða djúpfryst sæði fyrir viðskiptasvæði sitt, virðist hugsanlegt, að landið gæti skipzt til frambúðar í tvö ræktunarsvæði, en slíkt hlyti að hafa í för með sér aukinn kostnað og væri mjög óæskilegt, þar eð kúastofn landsins er talinn sízt of stór, til að vera ein ræktunarheild. Því er hér lagt til, að athuguðu máli, að á vegum Búnaðarfélags Íslands starfi kynbótanefnd, þannig skipuð, að hún hafi sem bezt tengsl við alla landshluta, og hafi vald til að skipuleggja sameiginlega nautaval og undirstöðu þess fyrir þær nautastöðvar, sem í landinu verða, til að tryggja sem bezta nýtingu fjármuna og framfaragetunnar í kúastofninum. Hér er engan veginn gert ráð fyrir viðskiptalegri einokun, en reynt að stuðla að einhuga framkvæmd kynbótastefnunnar á sem hagkvæmestan hátt. Um þessi atriði er fjallað í 5. og 6. gr.

Frumvarpið gerir ráð fyrir, að niður falli nógildandi ákvæði um kynbótanefndir í hverjum hreppi. Verkefni þeirra, að sjá um nautahald, er í 7. grein fengið búnaðarsamböndum (nautgriparæktarsamböndum, þar sem þau starfa). Ætlað er til, að þau ræki það með því að nota sæði frá nautastöðvum, fryst eða ferskt, og reki til þess dreifingarstöðvar. Kerfi þeirra hefur þegar verið komið upp um mestan hluta landsins. Þarf litlu við það að bæta, en þó eru ákvæði um stofnframlög láttin haldast. Gert er ráð fyrir nautahaldi á þeim fáu svæðum, þar sem ekki verður komið við sæðingum, vegna torleiðis eða mikils kostnaðar.

Til að standa undir kostnaði af þessu starfi, er búnaðarsamböndum ætluð framlög frá ríkissjóði, eins og verið hefur, með þeim breytingum, að lagt er til, að framlög vegna launa sæðingamanna hækki úr 50% í 65% af viðurkenndum launum og framlag á sædda kú úr kr. 53.25 í kr. 65.00. Árið 1970 voru sæddar 15 073 kýr. Gert er ráð fyrir, að þar sem færri kýr en 300 eru sæddar frá dreifistöð, megi miða framlag ríkissjóðs við fast gjald á hverja kú, enda eru ráðningarkjör sæðingarmanna með ýmsum hætti, þar sem þannig stendur á.

Þá er lagt til, að búnaðarsambönd geti innheimt hjá mjólkurbúum gjald af innveginni mjólk, allt að 0.7% af grundvallarverði. Það, sem á vantar, innheimtist sem gjald á sædda kú, og má mismuna mönnum eftir því, hvort þeir halda afurðaskýrslur eða ekki. Mjög mismunandi virðist, að hve miklu leyti þetta mjólkurgjald muni nægja samböndunum, allt frá því að duga fyrir kostnaði, sem er umfram ríkisframlag, og niður í minna en helming af honum. Hugmyndin er sú, að samböndin

*) Nautastöð Búnaðarsambands Suðurlands hefur nú tekið upp djúpfrystingu sæðis.

beiti álagningu þessara gjalda, eftir því sem heppilegast telst til að örva menn til þátttöku í sæðingum og skýrsluhaldi. Gjald þetta á alla mjólk má réttlæta með því, að allir mjólkurframleiðendur hagnast á kynbótastarfsemi.

8. gr. fjallar um ríkisframlög til nautastöðva, en eins og fram kemur hér á undan, er það heiti í frumvarpinu notað um stofnun, sem heldur naut til að taka úr þeim sæði til að selja ferskt eða fryst. Þeim er ætlaður sami hluti af launum forstöðumanns og eins aðstoðarmanns við hvora stöð og greitt er vegna launa héraðsráðunauta og sæðingamanna, þ. e. 65%.

Gert er ráð fyrir, að niður falli öll ákvæði gildandi laga um fódurstyrk á naut.

Í 9. gr. kveður á um framlög til búnaðarsambanda og nautgriparæktarféлага vegna skýrsluhalds. Er gert ráð fyrir svipaðri upphæð og er í lögum, nema skipt jafnt milli þessara aðila.

Pegar svo er komið, að fá naut eru notuð handa öllum kúm í landinu, verður nauðsynlegt að vanda val þeirra sem bezt. Er því nauðsynlegt að kanna erfðaeðli þeirra með afkvæmarannsóknum. Ætla má, að afkvæmarannsaka þurfi 20–30 naut árlega, er fram líða stundir. Svo mörg geta þau ekki orðið á næstunni, og væri gott, ef hægt væri að hafa 12–14 í takinu. Einkum er rætt um þrjár leiðir. Afkvæmarannsóknir á sérstökum stöðvum, en tvær slíkar eru til í landinu og mætti hugsanlega rannsaka þar allt að 8 naut árlega, líklega þó ekki nema 6. Þá er hugsanlegt að rannsaka afkvæmahópa á búum bænda með sérstökum samningum við þá um nautanotkun og kvignauppendi. Í þriðja lagi má vinna upplýsingar upp úr skýrslum bænda um kúabúin. Rétt þótti að miða ákvæði laga við það, að hægt væri að fara allar þessar leiðir.

Í 10. gr. er gert ráð fyrir, að ríkið beri nokkurn kostnað af rannsóknum þessum, enda er hér um þess háttar starfsemi að ræða, að slíkt má teljast eðlilegt og sjálfsagt.

Tillögur frumvarpsins um framlög og hámarksframlög eru sniðnar að mestu eftir tillögum þriggja manna nefndar, er kannaði þetta mál ítarlega árið 1970.

Í 11. gr. eru ákvæði um kúasýningar efnislega lítið breytt. Gert er ráð fyrir, að ríkið greiði allt að kr. 3.00 fyrir hvern framtalinn nautgrip á hverju sýningarsvæði, enda leggi sveitarsjóðir jafnt á móti.

Tekin eru upp ný ákvæði um héraðssýningar á kúm og gert ráð fyrir nokkrum verðlaunum á þeim. Mun þó ekki þurfa miklar fjárhæðir til slíkra verðlauna, því sjaldan munu kýr ná háum verðlaunum fyrir afkvæmi.

Í 12. gr. eru tekin upp ákvæði 17. gr. gildandi laga um eftirlit með álitlegum nautsmæðrum. Talið er, að það muni hafa vaxandi þýðingu, og eru tiltekin nokkru hærrí framlög vegna þess, en nú er í lögum. Undanfarið hefur þessi heimild lítið verið notuð, en þessu fylgir veruleg fyrirhöfn og erill og þar af leiðandi kostnaður.

13. gr. um vörzlu nauta er óbreytt 8. gr. laganna. Fellð eru niður ákvæði 16. gr. gildandi laga um framlög vegna nautagirðinga.

III. KAFLI

Um sauðfjárrækt.

Í þessum kafla eru gerðar breytingar til samræmis því, er fram kemur í I. kafla frumvarpsins, og tekur til hinnar félagslegu uppbyggingar. Til skýringa einstökum greinum skal eftirfarandi tekið fram:

14. gr. þarf ekki skýringa við.

15. gr. kveður á um framlög til fjárræktarféлага. Þau námu árið 1971 kr. 1 370 þús. Gert er ráð fyrir þeirri breytingu á þessum framlögum, að þau hækki, ef 80% af fé félagsmanna og þar yfir er skýrslufært, einnig ef notaðir eru hrútar, sem hafa verið afkvæmaprófaðir og hlotið góðan afkvæmadóm. Þessi breyting ætti að stuðla að örari framförum í ræktuninni. Þetta veldur hækkun á framlögum um kr. 150 þús., miðað við starfsemi félaganna árið 1970.

16. gr. fjallar um sauðfjársæðingarstöðvar, en ákvæði um þær eru ekki í kaflanum um sauðfjárrækt í gildandi lögum. Lagt er til, að ríkissjóður greiði $\frac{1}{3}$ af stofn-

kostnaði stöðvanna og kr. 25.00 á hverja á, sem sædd er með sæði frá stöðinni. Nú eru starfandi 3 sauðfjársæðingarstöðvar og ekki er gert ráð fyrir stofnun fleiri stöðva á næstu árum. Framlag til sauðfjársæðingastöðvanna nam á árinu 1971 kr. 79 þús. Sá liður hækkar samkv. frumvarpinu í kr. 260 þús. miðað við starfsemi stöðvanna 1970.

17. gr. gefur heimild til handa Búnaðarfélagi Íslands að stofnsetja og reka stöð til djúpfrystingar, geymslu og sölu á hrútasæði, hliðstætt við nautastöð félagsins. Þar er einnig ákvæði um kynbótanefnd á sviði sauðfjárræktar og starfssvið hennar.

18.—23. gr. fjalla um stofnræktun, vörzlu hrúta og sýningar. Efnislega eru þær næstum óbreyttar frá því, sem er í gildandi lögum, að öðru leyti en því, að tekið er inn ákvæði um héraðssýningar á sauðfé.

24. gr. tekur til afkvæmarannsóknna. Þar er lögð til hækkun á framlagi úr kr. 115.00 í kr. 150.00 fyrir hverja á, sem skýrslufærð er í rannsóknnum þessum. Veldur það hækkun á heildarframlaginu úr kr. 146 þús. í kr. 200 þús., miðað við þessa starfsemi árið 1970.

25. gr. kveður á um, að sláturleyfishöfum sé skylt að láta í té aðstöðu til þess að gera nauðsynlegar athuganir á föllum dilka, sem eru í afkvæmarannsókn. Óhjákvæmilegt er, að slík aðstaða sé til, ætti að vera auðvelt að koma því við, ef móttaka þessara lamba er skipulögð, þegar áætlun um slátrun í viðkomandi húsi er gerð, t. d. að þeim sé jafnan slátrað síðasta sláturdag hverrar viku.

26. gr. er næstum óbreytt.

IV. KAFLI

Um hrossarækt.

27. gr. fjallar um verkefni búnaðar- eða hrossaræktarféлага. Frumvarpið gerir ráð fyrir, að hætt verði kosningu kynbótanefnda í einstökum hreppum, en þau verkefni, sem þeim eru ætluð í gildandi lögum, komi í hlut búnaðar- eða hrossaræktarféлага.

28. gr. er um tekjustofn til handa félögum, sem ætlað er að standa undir hluta af þeim kostnaði, sem leiðir af framkvæmd ákvæða 27. greinar. Tekjustofn þessi er kr. 15.00 árlegt framlag frá ríkissjóði á hvert framtalið hross, gegn jöfnu framlagi frá sveitarfélögum. Þessi tekjustofn gefur 502 þús. kr. frá hvorum aðila, miðað við tölu framtalinna hrossa árið 1970. Ekki er gert ráð fyrir þessu ríkisframlagi í gildandi lögum.

29. gr. segir til um framlög til búnaðar- eða hrossaræktarféлага, sem greitt skal úr ríkissjóði. Framlag þetta miðast við tölu tamdra hryssna og fer stighækkandi eftir gæðum hrossanna, sem leidd eru saman. Áætla má, að þetta framlag nemi kr. 200 þús. árlega á næstu árum.

30. gr. kveður á um hrossaræktarsambönd og framlag úr ríkissjóði til þeirra. Frumvarpið gerir ráð fyrir þeim breytingum frá gildandi lögum, að framlögin, sem greidd eru á stóðhesta, sem notaðir eru á vegum sambanda, fari hækkandi eftir því, sem hesturinn hefur fengið hærra viðurkenningu. Ætla má, að árleg framlög í þessu skyni nemi kr. 900 þús.

Samkvæmt 28., 29. og 30. gr. er gert ráð fyrir kr. 1 602 þús. frá ríkissjóði og kr. 502 þús. frá sveitarfélögum. Hliðstæð ríkisframlög í gildandi lögum nema kr. 926 þús. vegna ársins 1970.

31. gr. fjallar um vörzlu stóðhesta. Ákvæði þar um eru hert frá gildandi lögum, gerð skýrari og einfaldari í framkvæmd.

32. gr. er um undanþágu frá ákvæðum 31. gr. um vörzlu stóðhesta. Þar er á fullnægjandi hátt komið til móts við þá, sem enn stunda stóðhestabúskap til kjötframleiðslu, en jafnframt leitast við að valda ræktunarmönnum sem minnstum skaða, enda hlýtur tilgangur laganna fyrst og fremst að vera sá, að árangur náist í ræktuninni.

33. gr. Þarfnast ekki skýringa.

34. gr. kveður á um sýningar. Lagt er til, að auk fjórðungs- og landssýninga komi árlegar sveita eða svæðasýningar, ef viðkomandi félög óska eftir. Á þeim sýningum má sýna hross, einstaklinga og afkvæmahópa, sem ekki hafa áður hlotið fyrstu verðlaun.

Með þessu er gefinn kostur á að fá hrossin dæmd um leið og þau eru tæk til dóma eða hækka í verðlaunum, eftir því sem þau eldast og mótast, enda er þess þörf vegna áðurgreindra ákvæða um stighækkandi framlög.

Þá eru skýr ákvæði um, að fjórðungs- og landsmót beri ekki kostnað af störfum dómnefndar kynbótahrossa og greiðslu verðlauna á þau.

Nýmæli er ákvæði um 5 manna sýningarnefnd, er starfi á vegum Búnaðarfélags Íslands. Lagt er til, að Landssamband hestamannafélaga tilnefni tvo menn í þessa nefnd. Verður það að teljast eðlilegt, þar sem samvinna er um fjórðungs- og landsmót, auk þess sem allmörg hestamannafélög hafa hrossarækt á stefnuskrá sinni. Hér er gerð undantekning frá þeirri grundvallarreglu frumvarpsins, að Búnaðarfélag Íslands fari eitt sér með framkvæmd þessara mála, enda ekki um að ræða hliðstæða samvinnu við frjálsan félagsskap á sviði annarra búgreina.

35. gr. fjallar um upphæð peningaverðlauna á kynbótahross, sem dæmd eru í verðlaunaflokka á fjórðungs- og landsmótum. Lagt er til, að verðlaunin hækki verulega. Gerður er allmikill munur á verðlaunum fyrir afkvæmi og einstaklingsverðlaunum.

Þá eru einstaklingsverðlaun mishá eftir aldursflokkum. Ætla má, að meðal framlag ríkissjóðs til greiðslu á þessum verðlaunum nemi um kr. 600 þús. árlega. Hærra þau ár, sem landsmót eru haldin, en lægra, ef aðeins fer fram eitt fjórðungsmót.

36. gr. kveður á um hrossaræktarþú o. fl. Ákvæðin um þau bú eru að mestu óbreytt frá gildandi lögum, að öðru leyti en því, að staðsetning þeirra verður ekki eins bundin. Tekin eru upp ákvæði um stofnræktun hrossa og fjárframlög til þeirra félaga eða einstaklinga, sem vinna að slíkri ræktun. Gert er ráð fyrir, að framlag ríkissjóðs miðist eingöngu við tamdar hryssur, sem samþykktar eru og skráðar í stofnræktina, og gæti það árlega numið um kr. 100 þús.

Loks eru ákvæði um afkvæmaprófanir á stóðhestum. Þau eru sniðin eftir því formi, sem þegar hefur verið tekið upp á þessu sviði. Má ætla, að til þessa þurfi um kr. 900 þús. árlega frá ríkissjóði, ef gert er ráð fyrir mest 18 tamningamánuðum á hvern hest og allt að 10 afkvæmum undan hverjum hesti.

37. gr. fjallar um merkt nýmæli, sem er myndun Stofnverndarsjóðs í þeim tilgangi að hafa meira vald á útflutningi kynbótahrossa, en þess er full þörf, því áframhaldandi markaður erlendis gerir stöðugt kröfur um betri hross. Stóraukin hrossarækt er því eina úrræðið, sem við höfum til þess að sinna þessum markaði og ná háu verði fyrir útflutt hross. Því verður að tryggja notkun verðmætustu kynbótahrossanna innanlands og þessari sjóðstofnun ætlað að þjóna því markmiði.

38. gr. er einnig nýmæli og fjallar um heimild til handa sýslunefndum eða sveitarstjórnnum að skylda menn til þess að hafa öll sín hross í vörzlu, nema þann tíma, sem leyft kann að verða að hafa þau á afrétti. Gera má ráð fyrir, að víða komi fram áhugi á þessu, þar eð skipulagslaus hrossabeit fer illa með land og getur staðið í vegi fyrir uppgræðslu lands og hagkvæmri áburðarnotkun á það. Enn fremur má ætla, að með aukinni og almennari hrossarækt en nú er, hverfi sá stóðbúskapur, sem enn tíðkast í sumum hrossaflestu héruðum landsins. Þá má benda á, að þvælingur á hrossum meðfram þjóðvegum veldur síaukinni slyshættu með vaxandi umferð.

V. KAFLI

er efnislega óbreyttur.

VI. KAFLI

Um hundarækt.

Þessi kafli er ekki í gildandi lögum, en í honum er gert ráð fyrir, að Búnaðarfélag Íslands hafi forgöngu um, að tekin sé upp ræktun hreinkynja fjárhunda, annað hvort á sérstöku búi eða hjá einstaklingum, sem sinna vildu slíku starfi.

VII. KAFLI

Um loðdýrarækt.

Þetta er nýr kafli. Þar eð loðdýr (minkar) hafa verið fluttir til landsins og vonast verður eftir að minkældi verði arðgæf búgrein, þykir rétt að hafa ákvæði um leiðbeiningaþjónustu við þessa búgrein í búfjárræktarlögum, enda hefur stjórn samtaka loðdýraræktenda farið þess á leið við Búnaðarfélag Íslands, að það ráði sérfræðing í minkarækt sem ráðunaut a. m. k. hluta úr árinu.

VIII. KAFLI

Um æðarrækt.

Nú um nokkurra ára skeið hefur Búnaðarfélag Íslands veitt æðarræktarbændum nokkrar leiðbeiningar um ræktun og hirðingu æðarvarps og myndun nýrra varpstöðva. Áður fyrr hafði félagið æðarræktarráðunaut í þjóðnustu sinni um árabíl. Nú hafa flestir æðarræktarbændur landsins bundizt félagssamtökum til eflingar þessarar búgreinar og óska eftir leiðbeiningaþjónustu frá Búnaðarfélagi Íslands.

Þykir eðlilegt að hafa heimild til þess í búfjárræktarlögum.

IX. KAFLI

Óbreyttur eins og VII. kafli í gildandi lögum.

X. KAFLI

Um forðagæzlu.

Þessi kafli er efnislega óbreyttur frá VIII. kafla gildandi laga, að öðru leyti en því, að felld eru niður öll ákvæði varðandi stofnun og starfrækslu fóðurbirgðafélaga.

XI. KAFLI

Almenn ákvæði.

60. gr. er um sæðingar annarra búfjártegunda en nautgripa og sauðfjár. Þessi ákvæði eru færð undir þennan kafla, þar sem lagt er til, að VI. kafli gildandi laga falli niður og ákvæði um sæðingar nautgripa og sauðfjár tekin inn í II. og III. kafla frumvarpsins.

61. gr. er um útgáfu á reglum, er móta stefnu Búnaðarfélags Íslands í ræktun einstakra búfjártegunda svo og reglur um tilhögun sýninga og búfjárdóma. Tilgangurinn með þessu er, að stefna Búnaðarfélags Íslands á sviði búfjárræktar komi skýrt fram og sé kynnt sem flestum.

Aðrar greinar þessa kafla eru að mestu óbreyttar frá gildandi lögum.